



برخی از

دلایل امامت

امام جواد علیه السلام

عبدالکریم پاک نیا

مقدمه

انسانهای والا تبار که به مقام خطیر امامت برگزیده می شوند و دارای شرائط ویژه امامت می باشند فقط از سوی خداوند قابل شناسائی و درک است.

محدث و فیلسوف بزرگ جهان تشیع ملا محسن فیض کاشانی رحمته الله در این زمینه می گوید:

نه هر که روی نبی دید سروری داند
 نه هر که آینه سازد سکندری داند
 کسی که اکثر عمرش به بت پرستی رفت
 چسان هدایت دین پیمبری داند
 کسی که در ره دین کج نهاد قدم زاول
 زره برون رود آخر چه رهبری داند

منصب امامت همانند نبوت با گزینش و نصب خداوند متعال و با راهنمایی و اعلام رسول خدا و یا از طریق امامی که با نص رسول خدا صلی الله علیه و آله منصوب به امامت گردیده است، معین می شود. بنابراین تعیین امام به دستور خداوند متعال و توسط پیامبر و یا جانشین مشخص شده اش به مردم اعلام و معرفی می گردد؛ چه اینکه مردم توانائی تشخیص و انتخاب امام دارای شرائط ویژه امامت و رهبر جهانی را ندارند؛ زیرا انفاس قدسی

امت] است، پس لازم است که خداوند از باب لطف، امام را بر امت نصب و معین نماید، تا غرض حاصل شود.^۱ آری با وجود امام مردم به اطاعت نزدیک و از معصیت دور می‌شوند و اگر امام نباشد فتنه و فساد برمی‌خیزد و در صورت نصب امام از سوی خداوند، سعادت دین و دنیای انسانها تأمین خواهد شد و این هدف متعالی خداوند است. اینک به بخشی از دلائل امامت حضرت جواد علیه السلام می‌پردازیم:

۱. جبرئیل خبر می‌دهد

علامه مجلسی رحمته الله در ضمن روایتی با اشاره به نصوص آسمانی در مورد امامان دوازده گانه می‌نویسد: هنگامی که حضرت جبرئیل در مورد جانشینان پیامبر صلی الله علیه و آله به آن حضرت گزارش می‌داد، وقتی به امام جواد علیه السلام رسید عرضه داشت: «وَيُخْرِجُ مِنْ صُلْبِهِ ابْنَهُ وَ سَمَاءَهُ عِنْدَهُ مُحَمَّدًا الْمُرْعَبَ فِي اللَّهِ وَ الذَّابَّ عَنِ حَرَمِ اللَّهِ؛ و از پشت (نسل) او (علی بن موسی الرضا) پسری به دنیا می‌آورد که نامش را نزد خود محمد

هزار در که هر یک هزار بگشاید ز علم تا نبود چون کسی سری داند بجز خدای نداند امام عالم کیست که قدر گوهر یکدانه گوهری داند نجات خلق ز غرقاب جهل کار علی است در این محیط نه هر کس شناوری داند مقام راهبری گر به حق بود نیکو است و گرنه هر که تو بینی ستمگری داند جهان و کار جهان گر چه در هم است ای فیض ولی مُدَبِّرِ کُلِّ دَادِگستری داند به همین جهت از روزی که رسول خدا صلی الله علیه و آله مأموریت یافت تا جانشین خود را معین کند و تداوم بخش وظیفه رسالت باشد، و در فرصتهای مناسب به معرفی جانشینان دوازده گانه خود که برگزیده الهی بودند پرداخته و بر امامت امیر مؤمنان علی علیه السلام تا امامت حضرت مهدی علیه السلام به طور مکرر و به صورت تصریحی و تلویحی تأکید نمود.

خواجه نصیر الدین طوسی نظریه پرداز بزرگ جهان تشیع در موضوعات کلامی و... در این زمینه می‌نویسد: «أَلَامَامُ لَطْفٌ فَيَجِبُ نَضْبُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى تَخْصِيلاً لِلْغُرُضِ؛^۱ وجود امام لطف [بر

۱. کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد، ص ۲۸۴.

برداری کردم. در آن صحیفه نورانی به نام تمام امامان معصوم علیهم السلام تصریح شده است و در مورد امام نهم علیه السلام از کلام خداوند چنین می خوانیم: «لَأَسْرَتُهُ بِمُحَمَّدٍ ابْنِهِ وَ خَلِيفَتِهِ مِنْ بَعْدِهِ وَ وَارِثِ عِلْمِهِ فَهُوَ مَعْدِنٌ عِلْمِي وَ مَوْضِعٌ سِرِّي وَ حَجَّتِي عَلَى خَلْقِي لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ بِهِ إِلَّا جَعَلْتُ الْجَنَّةَ مَنْوَاهُ وَ شَفَعْتُهُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كُلُّهُمْ قَدْ اسْتَوْجَبُوا النَّارَ»^۱ مطمئناً او (حضرت رضا علیه السلام) را به وجود پسرش محمد خشنود خواهم ساخت؛ [محمد] جانشین بعد از او و وارث علم او و سرچشمه علم من و گنجینه دار سر [راز] من و حجت من بر مخلوقاتم می باشد. هیچ بنده ای به او ایمان نمی آورد مگر اینکه بهشت را جایگاه او قرار می دهم و او را شفیع هفتاد نفر از خاندانش که سزاوار آتش اند خواهم ساخت.»

۳. گزارش امام حسن مجتبی علیه السلام

امام حسن مجتبی علیه السلام می فرماید: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در یکی از سخنرانیهای عمومی خود بعد از حمد و ثنای

گذاشته است. او ترغیب کننده به سوی خدا و مدافع حریم [ارزشهای] الهی خواهد بود.^۱

۲. لوح فاطمیه علیه السلام

جابر بن عبدالله انصاری در حدیث لوح که در محضر امام باقر علیه السلام نقل می کند، به نص بر امامت امام نهم می پردازد. وقتی که پیشوای پنجم از او می پرسد: جابر! در صحیفه مادرم فاطمه علیه السلام چه دیدی؟ برایم بگو! جابر با تواضع حدیث طولانی لوح را بیان کرده و می گوید: وقتی آن صحیفه نورانی را در دست حضرت زهرا علیه السلام دیدم، از آن بانوی بانوان عالم پرسیدم: پسر و مادرم فدایت ای دختر رسول الله! این لوح سبز و نورانی چیست؟

حضرت فاطمه علیه السلام در پاسخ فرمود: این لوحی است که خداوند به پیامبرش هدیه داده است و در آن نام پدر، همسر، دو فرزندم حسن و حسین و دیگر اوصیاء از فرزندان من است، تا مرا بشارت داده باشد.

جابر در ادامه می گوید: من آن لوح را از حضرت زهرا علیه السلام گرفتم و نسخه

۱. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۹.

۲. الکافی، ج ۱، ص ۵۲۷؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۵۷۳.

پروردگار فرمود: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَعِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا»^۱ من در میان شما دو امانت ارزشمند باقی می‌گذارم؛ کتاب خدا، و عترتم، که اهل بیت من می‌باشند. اگر به آن دو تمسک کنید هرگز گمراه نخواهید شد.» سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله ادامه داد: «دین خود را از آنان فراگیرید و به آنان چیزی نیاموزید؛ چرا که عترت من از همه شما آگاه‌ترند. بدانید که روی زمین هرگز از جانشینان و عترت من خالی نخواهد ماند و اگر روی زمین از حجت الهی خالی شود اهل زمین هلاک خواهند شد.» وقتی سخن پیامبر به اینجا رسید، فرمود: «پروردگارا! من می‌دانم که علم تو و واسطه فیض میان تو و اهل زمین هرگز قطع نمی‌شود و تو روی زمین را از حجت و رهبری الهی خالی نمی‌گذاری و بندگان و دوستانت را بعد از آنکه به راه راست هدایت کرده‌ای، در وادی گمراهی و حیرت رهانی کنی!

همان بندگان که تعدادشان اندک، اما قدر و منزلتشان در نزد خداوند

بزرگ است.»

امام حسن مجتبی علیه السلام در ادامه گزارش خود می‌فرماید: وقتی که رسول خدا صلی الله علیه و آله از منبر پائین آمد، پیش رفتم و عرضه داشتم: یا رسول الله! مگر حجت خداوند بر تمام مردم تو نیستی؟! فرمود: «ای حسن! خداوند تبارک و تعالی می‌فرماید: «إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»^۲ «ای رسول ما! همانا که تو هشدار دهنده هستی و برای هر قومی راهنمایی [نیز] هست.» پسر من! من هشدار دهنده به مردم هستم و علی هادی و راهنمای آنان است. گفتم: یا رسول الله! اینکه فرمودی زمین از حجت الهی خالی نمی‌ماند یعنی چه؟

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «بلی، علی بعد از من امام امت و حجت خدا بر مردم خواهد بود. بعد از او تو امام و حجت خدا هستی، بعد از شهادت تو برادرت حسین امام و حجت خداست. خدای مهربان و آگاه به من اطلاع داده که از نسل حسین فرزندی پدید می‌آید که

۱. مستدرک الوسائل، ج ۷، ص ۲۵۴.

۲. رعد/۷.

نامش علی است و همنام جدش علی می‌باشد، هرگاه که حسین از دنیا برود بعد از او این فرزندش علی عهده دار امامت و رهبری مردم خواهد بود. او حجت الهی و امام امت است. خداوند متعال از نسل علی بن الحسین علیه السلام فرزندی به دنیا می‌آورد که همنام و شبیه من است، دانش او دانش من و فرمانش فرمان من است. او بعد از رحلت پدرش امام و حجت خداست و خداوند متعال از صلب او مولودی را خواهد آفرید که نامش جعفر است، او راستگوترین مردم از جهت گفتار و رفتار بوده و بعد از پدرش عهده دار منصب امامت و حجت خدا بر مردم زمین خواهد بود. خداوند از صلب جعفر نوزادی را پدید می‌آورد که هم نام حضرت موسی بن عمران است، او در عرصه عبادت بر تمام مردم پیشی می‌گیرد، او بعد از پدرش امام امت و حجت خداست. پروردگار متعال از نسل موسی پسری خلق می‌کند که نامش علی است، او سرچشمه علم خدا و کانون دستورات اوست، علی بن موسی امام امت و حجت خدا بعد از

شهادت پدرش می‌باشد.

خدای سبحان از صلب علی بن موسی مولودی پدید می‌آورد که او را محمد خوانند، او امام امت و حجت خداوند بعد از پدرش خواهد بود. خدای بزرگ از صلب محمد مولودی خلق می‌کند که نامش علی است و او بعد از پدرش امام و حجت خدا خواهد بود. خداوند از نسل علی بن محمد مولودی می‌آفریند که حسن نام دارد، او امام و حجت بعد از پدرش خواهد بود و در نهایت از صلب حسن پسری به دنیا می‌آید که او حجت قائم و امام زمان خود می‌باشد. حجة بن الحسن نجات دهنده دوستان خدا، مدتی طولانی غائب می‌شود و از منظر و دید عموم مردم پنهان است، برخی از امامت او برمی‌گردند، اما برخی دیگر در امامت او ثابت قدم خواهند بود.^۱

۴. بیان امام حسین علیه السلام

در سخن دیگری که امام حسین علیه السلام در تفسیر آیه «النَّبِيُّ أَوْلَىٰ

۱. کفایة الاثر، صص ۱۶۳-۱۶۵؛ بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۳۸.

ببرید....

سلمان می‌گوید: پیامبر از منبر پائین آمد و من به همراه او حرکت کردم تا اینکه به منزل عایشه رفت. در آنجا از حضرت پرسیدم: پدر و مادرم به فدایت یا رسول الله! من سخنان شما را در مسجد شنیدم، منظور شما از شمس و قمر و فرقدان و نجوم زاهره چه کسانی بودند؟ فرمودند: شمس منم، قمر علی، فرقدان حسن و حسین هستند. اما نجوم زاهره ^۱ نه امام بعد از حسین علیه السلام و از نسل او هستند که نهمین آنان مهدی علیه السلام است.

آنان اوصیا و خلفای بعد از من و امامانی نیکو رفتار به تعداد فرزندان یعقوب و حواریون عیسی علیه السلام هستند. سلمان گفت: ای رسول خدا! نام آنان را برایم بشمار! رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: اول آنان علی بن ابی طالب، بعد از او دو نوه من حسن و حسین، بعد از آن دو، علی زین العابدین و بعد از او محمد بن علی معروف به باقر شکافنده علوم انبیاء، بعد از او به

بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ^۱ از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌کند، پیامبر در آن سخن وقتی که به امام نهم علیه السلام می‌رسد می‌فرماید: «ثُمَّ بَعْدَهُ مُحَمَّدٌ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ»^۲ بعد از او (امام هشتم علی بن موسی الرضا علیه السلام) محمد [بن علی] است که بر اهل ایمان از خود آنان برایشان شایسته‌تر خواهد بود.»

۵. روایت سلمان

سلمان فارسی می‌گوید: روزی رسول خدا صلی الله علیه و آله برای ما خطبه خواند و فرمود: ای مردم! من به زودی از میان شما خواهم رفت و به عالم ملکوت منتقل می‌شوم. به شما سفارش می‌کنم که در مورد عترت من به خوبی و نیکی رفتار کنید. از بدعت و تحریف در دین حتماً بپرهیزید؛ چرا که هر بدعتی گمراهی است و گمراهان در آتش جهنم خواهند بود.

ای مردم! هر گاه آفتاب را گم کردید به ماه پناهنده شوید و هر گاه از نور ماه محروم شدید از نور دو ستاره پر نور روشنایی بگیرید و هر گاه دو ستاره پر نور از دستتان رفت به ستارگان فروزان بعد از من پناه

۱. احزاب/۶.

۲. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۵.

رضاع علیه السلام سؤالاتی در ذهن خود داشت، به این جهت به محضر حضرت مشرف شده و به انتظار پاسخ نشست، تا اینکه از امام رضاع علیه السلام سؤال شد: آیا امامت به وسیله عمو و دایی هم تداوم می‌یابد؟ (یعنی بعد از شما دایی یا عمویان امام خواهد بود؟)

امام رضاع علیه السلام فرمود: نه!

- آیا در برادر شماست؟

- نه!

- پس چه کسی بعد از شما به

امامت خواهد رسید؟

- پسر امام بعد از من است.

محمد بن بزيع می‌گوید: آن روز

هنوز امام دارای پسری نبود.^۱

۷. نوشته‌ای از نور بر ساق عرش

حضرت امام حسین علیه السلام به نقل از

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: جبرئیل به من

خبر داده است: هنگامی که خداوند

تبارک و تعالی نام محمد را در ساق

عرش قرار داد، به خداوند عرضه

داشتیم: پروردگارا! این نامی که در

ترتیب صادق جعفر بن محمد، سپس فرزندش کاظم همانام موسی بن عمران و همان امامی که در سرزمین غربت به شهادت می‌رسد، بعد از او پسرش علی، سپس فرزندش محمد و بعد از او دو امام راستگو علی و حسن و در نهایت حجة قائم منتظر علیه السلام که دارای غیبت طولانی خواهد بود. اینان عترت منند و از خون و گوشت من می‌باشند. علم آنان از علم من ریشه گرفته و دستورات آنان همان فرامین من است. هر کس مراد در مورد آنان اذیت کند خداوند او را به شفاعت من نائل نخواهد کرد.»^۱

۶. تصریح امام رضاع علیه السلام

عقبه بن جعفر می‌گوید: به امام

هشتم علیه السلام گفتم: شما به سنی رسیده‌اید

که معمولاً هر مردی در این سن و سال

دارای فرزندی است، اما شما هنوز

دارای فرزند نشده‌اید. امام رضاع علیه السلام

فرمود: ای عقبه! امام معصوم هرگز

نمی‌میرد تا اینکه جانشین بعد از خود

را می‌بیند.^۲

محمد بن بزيع نیز از کسانی است

که در مورد امامت بعد از حضرت

۱. کفایة الاثر، صص ۴۰-۴۲.

۲. همان، ص ۲۷۹.

۳. همان، ص ۲۷۸.

نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هیچ کس به وسیله این گروه با عظمت به سوی خداوند تقرب نمی جوید مگر اینکه خداوند او را از آتش جهنم نجات می بخشد.^۱

۸. گواهی جمادات

یحیی بن اکثم، قاضی سامرا می گوید: بعد از آنکه من محمد بن علی علیه السلام پسر امام رضا علیه السلام را آزمایش کردم، با او مناظره و مباحثه نموده و در علوم آل محمد علیهم السلام سؤالات بیشماری را از وی پرسیده و پاسخ دریافت کردم. در یکی از روزها در مدینه به طواف قبر رسول خدا صلی الله علیه و آله مشغول بودم که ناگاه چشمم به محمد بن علی الرضا علیه السلام افتاد. او نیز به زیارت مرقد مطهر نبوی صلی الله علیه و آله مشغول بود، در همانجا در مورد برخی از مشکلات علمی سؤالاتی را مطرح کردم و او نیز پاسخهای دقیق و منطقی برایم داد. در آن حال به او گفتم: به خدا سوگند من می خواهم فقط یک پرسش دیگر از تو داشته باشم، اما خجالت می کشم. او

پرده های نورانی عرش نوشته شده است، بـه نظرم عزیزترین و نزدیکترین آفریده تو در پیشگاهت می باشد. خداوند متعال برای جبرئیل دوازده وجود مقدس را نشان داد که بین زمین و آسمان شباهی بودند که هنوز روح بر بدنهایشان دمیده نشده بود. جبرئیل با مشاهده این موجودات با عظمت گفت: خداوند! تو را سوگند می دهم به حق این عزیزان که مرا از جایگاه ارزشمندشان باخبر سازی و آنان را به من معرفی کنی! خداوند متعال [پرده از حقیقت آن دوازده نور مقدس برداشت و] به جبرئیل فرمود: این نور علی بن ابیطالب است. این نور حسن، این نور حسین، این نور علی بن الحسین و آن دیگری نور محمد بن علی و بعدی نور جعفر بن محمد و بعد از آن نور موسی بن جعفر و همچنین بعد از آن به ترتیب انوار مقدس علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و بالاخره آخرین موجود نور مقدس حضرت حجة قائم علیه السلام منتظر است.

امام حسین علیه السلام در ادامه روایت به

۱. کفایة الاثر، صص ۱۶۹ - ۱۷۰؛ بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۴۱.

آمد و به امام علی علیه السلام سلام کرد، آنگاه در مورد مسائلی از حضرت سؤالاتی نمود، وقتی که پاسخهای منطقی و قانع کننده علی علیه السلام را شنید شروع به بیان شهادت به توحید و نبوت و امامت نمود تا اینکه گفت: «أَشْهَدُ عَلَى مُحَمَّدٍ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ الْقَائِمُ بِأَمْرِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى؛ گواهی می‌دهم که محمد بن علی تداوم بخش راه حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام خواهد بود.»

بعد از اینکه به تمام جانشینان رسول خدا صلی الله علیه و آله شهادت داد، برخاست و رفت. علی علیه السلام به امام حسن دستور داد که به دنبال او برود. امام مجتبی علیه السلام نیز در پی او رفت، اما دیگر او را در بیرون مسجد الحرام ندید. وقتی به نزد پدرش برگشت و ماجرا را گزارش داد، علی علیه السلام فرمود: ای ابا محمد! آیا او را شناختی؟ او حضرت خضر نسی علیه السلام بود.^۲

گفت: من به تو از سؤالت خبر می‌دهم، قبل از آنکه تو خود پرسش را مطرح کنی! تو می‌خواهی در مورد امام و رهبر مردم سؤال کنی!

گفتم: به خدا سوگند! آری می‌خواستم بدانم که امام این زمان کیست؟ گفت: من همان امام و حجت خدا و جانشین پیامبر هستم!

گفتم: اگر نشانه‌ای باشد خرسند خواهم شد.

در دستش چوب دستی همانند عصا بود که با اشاره امام جواد علیه السلام به سخن در آمد و با کلام فصیح گفت: «إِنَّ مُوَلَّيَ إِمَامٍ هَذَا الزَّمَانِ وَهُوَ الْحُجَّةُ، آقا و مولای من، امام زمان و حجت خدا بر روی زمین است.»

۹. گواهی حضرت خضر

حضرت امام محمد تقی علیه السلام در ضمن روایتی به گواهی حضرت خضر به امامت جانشینان حضرت محمد صلی الله علیه و آله پرداخته و می‌فرماید: روزی امیرالمؤمنین علی علیه السلام به همراهی حسن بن علی علیه السلام و سلمان فارسی به مسجد الحرام داخل شدند، در همان حال مردی خوش چهره و آراسته پیش

۱. الکافی، ج ۱، ص ۳۵۳.

۲. کمال‌الدین، ج ۱، ص ۵۸۱.